International Journal of Multidisciplinary Trends

E-ISSN: 2709-9369
P-ISSN: 2709-9350
www.multisubjectjournal.com
IJMT 2021; 3(1): 81-86
Received: 08-11-2020
Accepted: 10-12-2020

پوهندوی دکتور: احسان الحق" نیازی"
دیپارتمنت فقه و قانون
دانشکده شرعیات
دانشگاه البیرونی

پوهنمل دکتور: محمدسلیم "مدنی"
دیپارتمنت فقه و قانون
دانشکده شرعیات
دانشگاه البیرونی

دميرمنې دنفقې معاصر شکلونه له فقهی او قانون له نظره

احسان الحق" نیازی", محمدسلیم "مدنی"

چکیده

دغه مقاله چې د (میرمني دنفقې معاصر شکلونه دفقهي او قانون له نظره) عنوان لاندې ترتيب شوېده مشتمله ده په يوه پیلیزه او دمقالې داختيار لاملونه، او همدرا راز دځېرنې اهمیت، ورپسې ګڼ مسائل او مطلبونه ځای په ځای شویدی چې عبارت دی دمقالی معرفی او پیژدنه، ورپسې دنفقې دواجبیدو سببونه، او دهر سبب څېړل، او وروسته دنفقې حکم د دليلونو په رڼا کی، ورپسی، دمیرمنې دنفقې شرطونه، او همدا راز دنفقې د مشروعیت حکمتونه او رازونه، او وروسته دنفقې اندازه او مقدار، ورپسې دنفقې ډولونه او دهر ډول څېړنه په تفصیلی توګه، او ورپسې دنفقې ځینی ارخیزی مسألې، او همدا راز دنفقې ځنی معاصر او نوی شکلونه چې دمقاله دمغز په څېر ځای نیسی، او دهغی د لاندې ځنی مسئلې چې اوله مسأله: دموظفی میرمنې دنفقې حکم. ۲/ دمسافرې میرمنې دنفقې حکم.۳/ دقیدی میرمنې دنفقې حکم. ۴/ دمیرمنې دنفقې حکم کله چې‌ی دخاوند دکور نه بهرته ځې. ۵/ دمیرمنې دولادت دنفقې حکم، وغیره نور مسائل او دمقالې په پای کې مناقشه او سفاربښتې او پایله هم شتون لرې، او ورپسې دسرچینو لستې هم شتون لری، او داکثرو مسائلو او احکام تر څنګ دافغانستان دمدنی قانون مادې هم یاد شوې دی.

کلیدي کلمی: خاوند،خرچه، ځینی، معاصر، میرمن، نفقه، وخت

مقدمة

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيد المرسلين، نبينا محمد وعلى آله وأصحابه أجمعين.
اما بعد:
دلوي الله جل جلاله په خپلو بندګانو لوي فضل او مهربانی ده چې دژوند دښه سمبالولو سره چې هر څه تړاو لري هغه يې ورته په بشپړ توګه څرګند کړي دي، او هيڅ ډول نيمګړتيايې په کې نده پريښودې،، بناء دغه يوه مقاله چې د (د میرمنې دنفقې معاصر شکلونه دفقهی او قانون له نظره)، دعنوان دلاندې ترتيب شويده، سره بيره لدی چې دمیرمنې دنفقې احکام فقهاء کرامو په خپلو سرچینو کې دپخوا وخت څخه څېړې دی، خو البته وخت په وخت اسلامی فقه کې بعضی اجتهادی مسائلو کې تجدید نظر، او یا هم په کې نوی شکلونه رامنځ ته شویدی چې دهغی څېړنی ته اړتیا ده چې څرګند او واضح شی. بناء ما مناسبه وګڼل چې دغه څېړنه دیو علمی مقالې په شکل ترتیب کړم، رب العالمین نه دتوفیق غوښتونکې یم.

دموضوع اهمیت:

ددې موضوع اهمیت په لاندې ټکو کې ترتیب شوي دي.
۱/ دمیرمنې دنفقې مسائل او احکام دهغه مسائل او احکام څخه دی چې دانسان ژوند سره خورا اړین رول لوبوی.
۲/ د ټولنی داناناتو او دودنوسره په ښه پایمانه اړیکه لري.
۳/ دهغو دودنو او رسمونو څخه دې چې وګړو ورپکې کمی او زیاتی کړئ دي.
دموضوع اهداف.
ددې مقالې اهداف په لاندې ټکو کې ترتیب شوي دي.
۱/ په جزئی څېړونو ځانګړو مقالاتو باندې دځان او ټولنی خدمت.
۲/ دافغانی ټولنیی کې دځینی مفکورو او عنعناتو سم سمبالول.
۳/ دمیرمنې ارزښت ټولنی ته په ډاکه کول.

فرضی سوالونه.
نفقه څه ته وای؟

Corresponding Author:
پوهندوی دکتور: احسان الحق" نیازی"
دیپارتمنت فقه و قانون
دانشکده شرعیات
دانشگاه البیرونی

دنفقې حکم څه دی؟
آيا نفقه يو ډول ده؟
آيا نفقه کوم ضوابط او شرطونه لری؟
آيا نفقه کوم ټاکلی شوې مقدار او اندازه لری؟
آيا دميرمنې نفقه نوړی معاصر بيلګی لری؟

دموضوع مواد او تګلاره

زما ليکنه کتابتوني او مقالوي بڼه لري چې ضمنا پکې دنور مختلفو وسايلو نه استفاده شوې ده، لکه الترونيکي کتابتون، انټرنټ سايټونه او نور.

دميرمنې دنفقې معاصرشکلونه له فقهي او قانون له نظره.

دنفقې معنا: نفقه عربی توری دی چې په لغت کې په ګڼو معناګانو استعماليږی من جمله دهغی معناګانو څخه په معنا دخرچې سره لکه قرآن کريم کې رب العالمين فرمايې: ﭐ نخ نم نى ني هج هم هى هيَّ سورت بقره: ٣

عرب وای: أنفق المال: صرفه (الازهري، ٢٠٠١م)

.يعني: مال يې خرچ کړه. والنفقة: ما أنفقت، واستنفقت على العيال وعلى نفسك. يعنې: نفقه هغه څه ته وای چې خرچ يی کړی په خپل کور واله او خپل ځان باندی.

او په اصطلاح کې فقهاء کرامو ګڼ تعريفونه کړئ دی ځينی په لاندې توګه ياد شوې دی.

١/ اسم من الإنفاق وهي عبارةٌ عن الإدرار على الشيء بما به يقوم بقاؤه. (البرکتی، ٢٠٠٣م)

يعنی: دانفاق څخه مأخوذ دی چې عبارت دې دخرچ کولونه په يو چا دبقاء او پاتی کيدو په خاطر. (ابن ابی زيد القيروانی، ١٩٩٥م)

٢/ ما به قوام معتاد حال الآدمي دون سرف. (ابن ابی زيد القيروانی، ١٩٩٥م) يعنې: هغه شی چې دهغی په توسط سره دانسان عادی ژوند قائم او ولاړ وی پرته داسراف نه.

دنفقې دواجبيدو سببونه

دنفقې دواجبيدو سببونه د اکثرو فقهاوؤ کرامو له نظره دری شيان دی.

1/ واده ٢/ دغلام او وينځه ساتل. ٣/ خپلولی او قرابت (الکاسانی، ١٩٨٦م) ، (ابن ابی زيد القيروانی، ١٩٩٥م)، ابن قدامة، ١٩٦٨م).

دنفقې حکم

نفقه او خرچ په خپله ميرمن د فقهاء کرامو په اتفاق واجبه ده، (ابن حزم)، او وجوب دليلونه په لاندې توګه ياد شوې دی.

١/ دقرآن کريم څخه الله تعالی فرمايې: ﭐ ئز ئم ئن ئى ئيبر بز بم بن بى بي تر تز تمتن تى تي ثر ثز ثم ثن ثىثيَّ سورة الطلاق:٧. ژباړه: خرچ دی کړئ خاوند دمالداری او پراختيا دخپل خرچ نه او په چا چې تنګستيا وی دررزق او روزی خرچ دی کړئ هغه څه چې الله ورکړئ وی الله چاته تکليف نه ورکوئ پرته دهغه څه نه چې الله ورکړئ وی.

دايت نه داستدلال وجه دادی چې دا ايت کريمه دښځو او ميرمنو په اړه دی.

٢/ همدا راز الله تعالی فرمايې:ﭐ ثم جح جم حج حم خجخم سج سح سخ سم صحَّ سورة البقرة: ٢٣٣. ژباړه: او پلار دهغی سړی چې طلاقه کړی شوې وی روزې ددی ډوله ښځو او همدا راز جامه دعرف مطابق تکليف به نه ورکولی کيږی يو نفس مګر دهغی دوسع مطابق.

او سنت نبوې څخه لاندې حديثونه په نفقه باندې دلالت کوی.

١/ حديث: (...فاتقوا الله في النساء فإنكم أخذتموهن بأمان الله ... ولهن عليكم رزقهن وكسوتهن بالممعروف...) (مسلم) ژباړه: دالله جل جلاله نه دميرمنو بارکې ويرېږی ځکه چې دوی تاسی اخستی دی دالله په امان....او روزې ددې ډوله ښځو او همدا راز جامه دعرف مطابق په تاسی لازمه ده.

٢/ حديث: هند بنت عتبة امرأة أبي سفيان قالت: يا رسول الله إن أبا سفيان رجل شحيح لا يعطيني من النفقة ما يكفيني ويكفي بني إلا ما أخذت من ماله بغير علمه فهل علي في ذلك من جناح ؟ فقال رسول الله صلى الله عليه و سلم (خذي من ماله بالمعروف ما يكفيك ويكفي بنيك) (مسلم). ژباړه: هند دعتبه لور دابو سفيان رضي الله عنهما ښځه، دې وويل: يارسول الله ابو سفيان سخت سړی دی دخرچې دحيثيته، نه راکوئ ماته دونه خرچه چې زما او زما داولاد بس شی مګر چې زه ترينه واخلم پرته دهغی دعلم نه نو آيا دی کار کې څه باک شته؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم ووېل: واخله دهغی دمال څخه په دونه اندازه چې ستا او ستا دبچو بسنه وکړئ.

٣/ حديث:معاوية القشيرى قال أتيت رسول الله -صلى الله عليه وسلم- قال فقلت ما تقول فى نسائنا قال « أطعموهن مما تأكلون واكسوهن مما تكتسون ولا تضربوهن ولا تقبحوهن) (أبوداود، ٢٠٠٩م) ژباړه: معاوية القشيرى رضی الله عنه فرمايې: چې راغلم رسول الله صلى الله عليه وسلم ته ما وويل: زموږ دښځو باره کې څه حکم کوئ؟ هغه راته وويل: دوی ته خوراک ورکړی دهغه څه نه چې تاسی ترينه خوراک کوئ، او جامې ورته وکړئ دهغه څه نه چې تاسی ترينه ځانته کوئ، او دوی مه وهی او بد الفاظ ورته مه استعمالوئ.

ابن المنذر رحمه الله دعلماوو اجماع په دی مسأله نقل کړئ ده لکه چې فرمايی:(وقد أجمع أهل العلم على أن للزوجة نفقتها وكسوتها بالمعروف). (ابن المنذر،٢٠٠٤م).

دافغانستان دمدني قانون ١١٧ ماده داسی تصريح کوئ: دصحيحی او نافذی نکاح په عقد، دسړی نفقه په ميړه لازميږی که څه هم ښځه دخپلوانو په کور کې ژوند کوئ، که ښځه ناحقه دميړه کور ته دتللو څخه ځان وژغوری نو نفقه يې په ميړه نه لازميږی.

او همدا راز ماده ١٢٥ داسی تصريح کوئ: که ميړه دواجبی نفقې دورکولو څخه ځان وژغوری، دخان دژغورولو دنېټی دنفقې په ورکولو مکلف کيږی.

او په ماده ١٢٨ کې داسی راغلی: واجبه شوې نفقه بی له اداء کولو يا دهغه څخه په ابراء کولو نه ساقطيږی.

دميرمنې دنفقې شرطونه

فقهاء کرامو دنفقې دثبوت لپاره دسړی په خپل خاوند باندې ګڼ شرطونه ذکر کړئ دی چې من جمله دهغی شرطونه څخه بعضی په لاندی توګه ياد شوې دی.

١/ دميرمنې نکاح به دسمی او صحيح لاری څخه سرته رسيدلې وی يعنې: که چيری دنکاح تړون فاسد عقد او تړون صورت نيولې وی نو په دې صورت کې نفقه حتمی نه ده، ځکه دنکاح عقد دميرمنې خدمت کول دخاوند او دهغی په کور کې پاتی کيدل او کارونه کله چې نکاح فاسده وی صورت نه مومی بناء دلته نفقه دداسی ميرمنې نشته دی. (الکاسانی، ١٩٨٦م).

٢/ دخاوند تابعداری کول او دهغه دخبرونه سر غړه ونه نه کول پرته دکوم يو شرعی مبرر نه يعنې دخاوند دکور څخه پرته دخاوند داجازی ووزې يا نور ناوړه کارونه سرته ورسوی نو بيا يی نفقه نشته. (ابن الهمام)

٣/ دميرمنې روغتيا او سلامتيا که چيری ليونۍ وی او کور دپاتيدو وړتيا نه لري نو په صورت کې هم نفقه حتمی نه ده. (مخکنی مراجع).

... ولهن عليكم رزقهن وكسوتهن بالمعروف...) (مسلم) . ژباړه: دالله جل جلاله نه ويريږی دميرمنو په اړه، ځکه چې دوی تاسی اخستی دی دالله په امان....او روزې ددی ډوله ښځو او همدا راز جامه دعرف مطابق په تاسی لازمه ده.

۲/ حديث: هند بنت عتبة امرأة أبي سفيان قالت: يا رسول الله إن أبا سفيان رجل شحيح لا يعطيني من النفقة ما يكفيني ويكفي بني إلا ما أخذت من ماله بغير علمه فهل علي في ذلك من جناح ؟ فقال رسول الله صلى الله عليه و سلم (خذي من ماله بالمعروف ما يكفيك ويكفي بنيك) (مسلم). ژباړه: هند دعتبه لور دابو سفيان رضي الله عنهما ښځه وويل يارسول الله ابو سفيان سخت سړی دی دخرچې دحيثيته، نه راکوئ ماته دونه خرچه چې زما او زما داولاد بس شی مګر چې زه ترينه واخلم پرته دهغی دعلم نه نو آيا دی کار کې څه باک شته؟ رسول الله صلى الله عليه وسلم وويل: واخله دهغی دمال څخه په دونه اندازه چې ستا او ستا دبچو بسنه کوی.

۳/ حديث (إنك لن تنفق نفقة تبتغي بها وجه الله إلا أجرت عليها حتى ما تجعل في في امرأتك) (البخاری، ۱۹۸۷م) . ژباړه: يقينا ته نه خرچ کوئ يو خرچ چې ته لټوی په هغی سره دالله رضا مګر الله به تاته په هغی تاته اجر درکوئ تر دې چې څه دخپلی ميرمنې په خولې کې اچوی.

دمدنی قانون ۱۱۸ ماده داسی تصريح لری: دښځې نفقه مشتمله په خوراک، لباس، داوسيدو په ځای، او دښځې په دارو کولو خو دميړه دمالی قدرت په تناسب.

دنفقې ځينی اړخيزې مسئلې

۱/ دميرمنې لپاره خادم، مقصد دخادم نه دادې چې دميرمنې مثيلات او وورته ميرمنې ورکولی شوې وی نو آيا دميرمنې دنفقې دجملې څخه دخادم برابره ول دی او که نه؟

په دی مسأله کې دفقهاء کرامو دوه نظرونه دی.

۱/ خادم دميرمنې لپاره دنفقې څخه دی.

۲/ خادم دميرمنې لپاره دنفقې څخه نه دی.

اول دجمهور فقهاء کرامو نظر دی چې من جمله دهغوی نه څلور امامان دی ابو حنيفه او مالک او شافعی او احمد بن حنبل - رحمهم الله جميعا- او دوی په خپل منځ کې اختلاف لري چې آيا يو خادم پکار دی او که زيات، ځنی ددوی نه په دې نظر دې چې يو بس کيږی او ځنی په دې نظر دې چې دوه او يا زيات پکار دی. (ابن المنذر، ۲۰۰۴م).

ددی دليل دادی چې دا دنيکو اخلاقو او حسن معاشرت څخه شميرل کيږی چې ددی مصدر دا ايت کريمه دی چې رب العالمين فرمايې: ٌّ صح صخَّ سورة النساء: ۱۹.

دوهم نظر دادی دميرمنې لپاره خادم دنفقې څخه نه دی اودا دظاهريو نظردی، دوی وای چې په دې خبره کوم واضح دليل شتون نه لري بناء خادم دميرمنې لپاره دنفقې څخه نه شميرل کيږی. (ابن حزم).

ترجيح

غوره قول- والله أعلم- د جمهور فقهاء دلاندې علتونو لامله.

۱/ ښه خوی او اخلاق دنيکو اعمال څخه بهترين عمل او خادم دميرمنې لپاره دنيکو او ښه اخلاقو څخه شميرل کيږی.

۲/ عمومی مصلحت لامله، ځکه چې ميرمنې ضعف او کمزوری لري په نسبت دسړی او ګڼ حالات پری رازی لکه حمل او رضاعت وغيره نور چې نشی کولای دخپل خاوند خدمت په سمه توګه سرته ورسوی بناء خادم ورلره حتمی دی.

دنفقې د مشروعيت حکمتونه

فقهاء کرامو دنفقې دمشروعيت ګڼ رازونه او حکمتونه ذکر کړی ځينی ته لاندې اشاره کيدی شی.

۱/ دميرمنې خپل ځان دخاوند لپاره او دهغې دخدمت لپاره وقف او حبس (بندول) کول، او دهغې په کور کې پاتی کيدل.

۲/ دميرمنې طبعي او فيزيکې ژوند ته کتنه او نظر کې نيول.

۳/ دسړی دبچو او او اولاد روزنه او دهغوی ساتنه.

۴/ دميرمنې او خاوند منځ کې ګډ او شريک ژوند تيرول يعنې نفقه او خرچ په سړی او دخدمت او سم ځای کې خرچ کول دميرمنې لخوا (طالب عبيدی، ۱۴۲۵ق)

دنفقې اندازه او مقدار

مخکې له دی چې دميرمنې دنفقې ډولونه وڅيړو دنفقې درسولو لاری او وصول کول بيانوم.

خرچ او نفقه ميرمنې ته ددو لار څخه انتقاليږی اورسيږی.

۱/ تمکين ۲/ تمليک.

۱/ تمکين نه دا هدف دی چې خاوند خپل دوسع او عرف مطابق خپلې ميرمنې ته نفقه ورکړئ لکه سمه ستوګنه، لباس، خوراک، علاج وغيره نور دميرمنې ورته ضرورت وی.

۲/ تمليک نه هدف دادی چې که دميرمينی خاوند له نفقی او خرچې نه سرغړونه وکړې نو قضاء لخوا به هغه دعرف او ضرورت مطابق دميرمنې په نفقی مکلف کوئ تر دی دهغې ضرورت رفع او دفع کړی شی.(السرخسی، ۱۹۹۳م)، (طالب عبيدی، ۱۴۲۵ق)

دنفقې ډولونه

نفقه او خرچ عبارت دځو شيانونه څخه.

۱/ خوراک او څښاک ۲/ لباس او جامې ۳/ استوګنه.

۱/ دانسان دنفس دساتنې لپاره خوراک او څښاک او ستوګنه سببونه دی چې ددينه پرته انسان ژوند نه شی کولئ، بناء لکه څنګه چې خاوند ځان له روزې او دهغې لاری چاری په کار اچوي همدا راز څوک چې ددی سره اړه لري اوددې سره مربوط وی بايد دهغوی دخوراک او څښاک او دستوګنې لاری چاری ولټوی، او هغوی ته روزې او رزق تيار کړئ. ځکه دا دانسان دبقاء او ژوند دضرورتونه څخه دی او په منزله د اساس او بنياد شميره کيږي چې دا نصوص په دي اساس او بنياد دلالت کوئ.

۱ / الله تعالى فرمايې:ٱ ئز ئم ئن ئى ئي بر بز بم بن بى بي تر تز تم تن تى تي ثر ثز ثم ثن ثى ثي َّ سورة الطلاق:۷. ژباړه: خرچ دی کړئ خاوند دمالداری او پراختيا دخپل خرچ نه او په چا چې تنګسيا وی درزق او روزې خرچ دی کړئ هغه څه چې الله ورکړئ وی الله چاته تکليف نه ورکوئ پرته دهغه وسع نه چې الله ورکړئ وی.

دايت نه داستدلال وجه داده چې دا ايت کريمه دښځو او ميرمنو په اړه دی.

۲/ همدا راز الله تعالى فرمايې: ٱ ثه جح جم حج حم خج خم سج سح سخ سم صحَّ سورة البقرة: ۲۳۳. ژباړه: او پلار دهغې سړی چې طلاقه کړی شوې وی روزې ددی ډوله ښځو او همدا راز جامه دعرف مطابق تکليف به نه شی ورکولی يو نفس ته پرته دهغې دوسع څخه بهر.

۳/ٱ لخ لم لى لي مج مح مخ مم مى ميَّ سورة الطلاق:۶

ژباړه: ووسوی دا سړی دهغه ځايونونه چې تاسی وريکې وسيږی دوسع مطابق، او دوی ته ضرر مه رسوی دتنګسيا لامله په دوی.

او سنت نبوی څخه لاندې حديثونه په نفقه باندې دلالت کوی.

۱/ حديث: (...فاتقوا الله في النساء فإنكم أخذتموهن بأمان الله

۱/ خاوند میرمنې ته هغه مهر معجل چې په ورکولو یې اتفاق شوې وو نه ورسپاری.
۲/ خاوند میرمنه یو غصب شوې کور کې استوګنی ته اړ کوئ.
۳/ مناسب کور میرمن ته نه تیاره ول یا تخنیکې کمبودی یا ناوړه ګاونډیان لری.
۴/ دخاوند خپلی میرمنې سره ناوړه چلند کوئ لکه ناوړه وهل ورکول، او پرته دکوم شرعی موجب نه هغه ازارول.

په پولو سابقه صورتو نو کې میرمن دنفقې مستحقه ګڼرزی اګر دکور نه پرته دخاوند داجازی نه بهر ته تللی وی(نزار)

مدنی قانون ددی مسئلې داسی تصریح لری: ۱۷ ماده (۲) ښځه حق لري چې دمیړه کورته دتللو څخه ځان وژغوری چې (۱۵، ۱۶) مادو دحکمونو سره سم ورته دمیړه لخوا ورته داوسیدلو مناسب ځای نه وی برابر شوی، او یا یی معجل مهر نه وی ورکول شوی.

او ۱۲۲ ماده داسی تصریح کوی: په لاندنیو حالاتو کې ښځه دنفقې حق نه لری.
۱/ که ښځه دمیړه داجازې یا جایزو مقصدونو په غیر داو سیدلو دځای څخه ووځی.
۲/ که ښځه دزوجیت په امورو کښی اطاعت ونه لری.
۳/ که دمیړه کورته د ښځی دنقولو مانع موجود وی.

۵/ دمیرمنې دولادت دنفقې حکم.

نیک اولاد درب العالمین لخوا یو ستر نعمت دی چې انسان ته یی وربښلی، او ددی ستر نعمت سبب دلوی الله جل جلاله دفضل او کرم څخه وروسته مور او پلار دی، دمیرنې دعلاج او درملنې په اړه مخکې یوه مسأله تیره شوه، البته دلته دا یوه نوې معاصره مسأله ده چې دمیرمنې دولادت خرچ او نفقه په ځانګړی توګه چې ما شوم روغتون کې پیداشی دمیرمنې په خاوند شتون لري او کنه؟

دمخکنی فقهاء کرامو دنظرونو اودرملنې مسئلې مطابق په عمومی شکل دوه نظرونه شتون لری. (الدردیر).

۱/ دولادت خرچه دنفقې څخه نه شمیرل کیږی، او دا داکثرو فقهاوؤ نظر دی، او ددوی دلیل دادی چې نفقه عبارت له خوراک او څښاک او او استوګنه ددی دری اشیاوؤ پرته په خاوند دبل شی خرچ نشته دی. (ابن عابدین، ۱۹۹۲م)، (ابن قدامة، ۱۹۶۸م).

۲/ دولادت مصارف او خرچه دنفقې څخه شمیره کیږی، ځکه چې دا دانسان په ژوند کې ډېره اړینه مرحله ده او دا ددارو لوروګړ منفعت دی، او میرمین په دغه صحنه کې شفقت او رحم ته ډېره ته اړتیا لری.

غوره قول.

زما دمعلومات مطابق او دشریعت عام قواعد او اصول په دی خبری دلالت کوئ چې دمریض او بی وزله انسان ته باید وګړی دکمک او همکاری لاسونه وغځوی پرته ددی چې هغه دانسان دژوند شریک ملګری وی، بناء دی مسئلې کې دوهم نظر ډیر واضح او حکاری دی چې دی حساس وخت کې باید خاوند په خپله میرمن خرچ وکړی، دولادت مقدمات او اثناء او اخیری درملنی او علاج پول په خپله غاړه واخلی.(نزار).

۶/ دمیرمنې دنفقې ټاکل دخاوند سره دتنازع په صورت کې.

کله چې دمیرمنې او خاوند منځ کې دنفقې په مسائلو کې شخړه راشی او میرمن دعوی کوئ چې ماته خاوند نفقه نه راکوئ او دا خبره ثبوت ته ورسیږی نو دقضاء لخوا به دعرف او رواج مطابق میرمنې ته نفقه په خاوند باندې ټاکل کیږی دا مسأله خو مخکنی فقهاء کرام ذکر کړی ده خو نوی شکل او صورت په کې دادی چې دغه ټاکل به دمسلکې باورې کسانو په واسطه سرته رسیږی دهر لحاظ نه یعنی: دخوراکې توکو او استوګنی او علاج وغیره نور شیان دهغی دمشوری او نظر دلاندې صورت مومی، ددی لامله چې مختوی وشی دکمی او زیاتی نه او حق حقدار ته

۲/ مسأله دمیرمنې علاج

علاج دانسان لپاره دځانګړو او اړینو دژوند دمرحلو سره اړه لري چې انسان پرته له دې څخه تکلیف او ضررته رسیږی او ستونزمن کیږی، بناء دمیرمنې علاج یو اړینه مسأله ده چې فقهاء کرامو په دې مسأله کې اختلاف کړئ چې آیا دمیرمنې علاج او درملنه د نفقې څخه شمیرل کیږی او کنه؟

فقهاء په دی مسأله کې دوه قوله لری.

اول قول دادی: چې دمیرمنې درملنه دنفقې څخه نه دی په ځانګړی توګه چې مرض عادی نه وی او دډیر علاج او خرچې سبب ګرزی. (ابن عابدین، ۱۹۹۲م) (ابن ابی زید القیروانی، ۱۹۹۵م).

دوهم قول دادی چې چې دمیرمنې درملنه دنفقې څخه دی.(سید سابق، ۱۹۷۷م).

دنفقې ځنی معاصر او نوی شکلونه او ددې لاندې ځنی مسئلې.

اوله مسأله: دموظفې میرمنې دنفقې حکم.

۱/ دموظفې میرمنې دنفقې حکم ددو حالاتو نه خالیکیږی.

۱/ په دی صورت کې چې دمیرمنې دوظیفې داخستلو او اداء کولو اجازه دخپل خاوند د نظارت دلاندې وې نو په دی صورت کې دمیرمنې نفقه په خاوند باندې واجبه ده ځکه چې دخاوند داحتباس او دهغه د حق دپاملرنه ته کوم نقص نه رسیږی.

۲/ په دی صورت کې چې میرمنې دوظیفی داخستلو او اداء کولو اجازه دخپل خاوند د نظارت لاندې نه وی دی نو په دی صورت کې دمیرمنې نفقه په خاوند باندې واجبه نه ده، ځکه چې دخاوند داحتباس او دهغه د حق دپاملر ته نقص رسیږی. (طالب عبیدی، ۱۴۲۵ق).

۲/ دمسافرې میرمنې دنفقې حکم.

ددی مسئلې حکم په تفصیلی ډول دمخکنی مسئلې غوندې دی داقوال دحیثیته اوهمدا راز دد لیلونو دحیثیته، البته دبیت الله دحج لپاره سفر کې فقهاء کرام اختلاف لري چې تفصیلی یې دفقهی کتابونو کې کتلی شی.

۳/ دقیدی میرمنې دنفقې حکم.

هغه میرمن چې په قید کې پاتی شی دهغې دنفقې حکم مخکنو فقهاء کرامو په خپلو کتابونو کې یاد کړی، البته نن یو نوی شکل لري هغه دا چې پخوانې محبسونه اکثر دشخصی او حقوقی جنایتونو شکل او صورت مومه او س مهال اکثره سیاسی جرمونه مومی بناء نوی معاصرو فقهاء کرامو دا نوې حالت په سابقه حالات قیاس کړی دی او داسی ویلی چې دا هم هغه سابقه حالت او شکل قیاس دی نو په دی صورت دمیرمنې نفقی په خاوند ده باید چې هغی ته یی وسپاری اګر چې خاوند په دی صورت دخپلی میرمنې نه، نه حقیقی او نه معنوی استفاده کولای شی، ځکه هغه دقید دلاندې ژوند ترسره کوئ (نزار).

دمدنی قانون ۱۲۰ ماده داسی تصریح لری: دسری نفقه دمیړه دبندی کیدلو له امله که څه هم دنفقې دورکولو قدرت ونه لری، دمیړه دذمې څخه نه ساقطیږی.

۴/ دمیرمنی دخاوند دکور نه بهرته تللو حکم.

دمیرمنې دخاوند دکورنه بهر تلل پرته دخاوند داجازی شرعا او عقلا جواز نه لري او دا په اسلامی شریعت کې دنشوز (خاوند نا فرمانی) شمیرل کیږی چې ددی تفصیلی احکام دفقهی په کتابونو کې فقهاء کرامو لیکلی دی دلازیاتو معلوماتو لپاره هغی ته مراجعه کیدلی شی خو دلته فقط یوه نوی معاصر شکل ددی مسئلې داسی صورت مومی چې دمیرنی بهرته تګ خو اصلا جواز نه لری، خو البته که چیری بعضی داسې اضطراری صورتونه او شکلونه پیداشی نو په دی صورت که به ددی څه حکم وی؟

لکه ځینې صورتونه یې دادی.

ورسیږی، اوددوی یعنې مسلکې کسانو ټاکل دا هم د مربوط محکمې دلاری نه صورت مومی.(نزار).

دمدني قانون ۱۱۹ماده داسی تصریح کوی: که میره دښځې دنفقې څخه ځان وژغوری، یا ې په نفقه کې تقصیر ثابت شی صلاحیت لرونکې محکمه به میره دنفقې په ورکولو مکلفوی.

۷/ دمیرمنې دنفقې دمحکمی لخوا تاخیر او وروسته والی صورت.

کله چې دمیرمنې دنفقې او خرچې دتنازع مسائل دجریان په صورت کې وی او میرمن بی نفقی پاتی کیږی نو په دې صورت که به قضاء او محکمه ددی لپاره حل لاری چاری ژر تر ژره لټوی تر دی ستونزی منځ رانه شی په دی صورت کې به محکمه میرمن ته دقرض په هدف نفقه ورکوئ او ددی تادیه به دخاوند نه په آینده کې اخلی، ځکه چې دنفقې په نه شتون کې میرمن دستونزی سره مخامخ کیږی او دبل لاس ته اړ کیږی بناء باید ددی ستونزی دحل لپاره باید محکمی دغه اقدام تر سره کی. (نزار).

یوه اړینه پاملرنه:

دنفقې او خرچې په ټولو احکاموکې او په ځانګړې ډول دنفقې دټاکلی اندازه او مقدار او یا نور احکام چې فقهاء کرامو په فقه شریفه کې ځای په ځای کړی دی دخاوند دمالی قدرت او جامعی او ټولنی دعرف او رواج مطابق چلند کیږی.

مدنی قانون ۱۲۳ ماده کې داسی تصریح کوی: دسرې نفقه دمیره دمالی قدرت سره سم تأمنیږی، خو په دی شرط چه نفقه دسړی دکمی اندازی دکفایت څخه اړ نه وی.

او همدا راز په ۱۲۴ ماده کې داسی وای: دنفقې کموالی او زیاتوالی دمیره دمالی قدرت دتحول او په محل کښې دشیانو دقیمت دتغییرتابع دی، دټاکلی شوې نفقی دزیاتوالی یا کموالی دعوی تر څو چه دنفقې دټاکلو په نېټه شپږ میاشتی نه وی تیری نه اوریدله کیږی.

مناقشه.

دمیرنی دنفقې په اړه مختلفی لیکنی پخوانی او نوی تر سره شویدی البته زما دمعلوماتو مطابق په ځانګړې توګه ددی مسئلې نوی بیاکی او تطبیقی مثالونه دمعاصر او نوی کتابونو په داخل کې په غیر منظم شکل سره شتون لري البته په یو مستقل ډول دیوی مقالی په څیر په ښېښتو ژبه شتون نه لري بناء دا به مناسبه وی چې ددی اروند بعضی مقالی صورت ونیسی دخدمت او څرګندولو په خاطر بناء دغه مقاله په همدغه هدف ترتیب او تنظیم شویده، امید غوښتونکې یم چې ستړګې په لار هدف ته ورسیږو، دښه خدمت او څرګند په هیله.

پایلی او سپارښتنی.

ددی مقالې په اخیر او پای کې لاندې لاسته راوړو ته رسیږو.

۱/ په اسلام کې په عمومی توګه او په ځانګړی اسلامی فقه کې او همد راز دافغانستان په مدني قانون کې دمیرنې عالی اوستر ارزښت او پاملرنه.

۲/ دمیرمنې نفقه یواځی له خوراکي توکو او لباس او جامو څخه عبارت نه دی بلکې ډیرو شیانو ته شامليږی.

۳/ پخوانی فقهاوو کرامو او هم دا زار معاصرين فقهاء کرامو یوالی او اتفاق په دی خبره چې باید دمیرمنې نفقه باید درسم او د ټولنی داناناتو مطابق وی دوخت او دځای دلحاظنه.

۴/ نفقه په معاصره اسلامی فقه کې نوی ګڼی بیاکې لری.

۵/ فقهاء کرامو دمیرمنې نفقه په خپلو کتابونو او سرچینو کنی په ښه تفصیی توګه په ډاکه او څرګنده کړی ده.

ځینې سفارښتې.

۱/ نوی او معاصره اسلامی فقه تر او مهال پوری ځینی مسائلو کې دوباره پلټینه ته ارتیا لري، بناء باید دڅرګندیدو په هدف باید نوی بیاکی دعصر مطابق ته زیاته پاملرنه وکړی شی.

۲/ دمیرمنې دنفقې مسأله کې عموما او په ځانګړی توګه افغانی ټولنه ځینې کورنی او وګړی غلط فهمی کې ښکیل دی، ددی ستونزی درفع لپاره داسلامی فقهی پوهانونو نه هیله ده چې علمې لیکنې او پیاورې مقالاتو په ملی ژبو ورباندی کړی.

۳/ ددولت قضاء او څارنوالی ته می دا وراندیز دی چې باید دځینی واقعاتو او حوادثو چې دمیرمنې دنفقې سره اړینی دی او د وګړو ترمنځ یې ستونزی ایجاد کړی دی دهغی مخنوې وکړی، او خپلی هلی ځای په کار واچوی.

دسرچینو لسټ

1. أحكام النفقة الزوجية في الشريعة الاسلامية، د/ محمد يعقوب طالب عبيدى. دار الهدى النبوى، طبعة ١٤٢٥ق، مصر، المنصورة.، (ص: ٣٧)، (ص: ٤٢)، (ص: ١١٢).
2. الإشراف على مذاهب العلماء لابن المنذر ، المؤلف: أبو بكر محمد بن إبراهيم بن المنذر النيسابوري (المتوفى: 319هـ)، المحقق: صغير أحمد الأنصاري أبو حماد، الناشر: مكتبة مكة الثقافية، رأس الخيمة - الإمارات العربية المتحدة، الطبعة: الأولى، 1425هـ - 2004م (١٥٧/٥).
3. بدائع الصنائع في ترتيب الشرائع المؤلف: علاء الدين، أبو بكر بن مسعود بن أحمد الكاساني الحنفي (المتوفى: 587هـ)، الناشر: دار الكتب العلمية، الطبعة: الثانية، 1406هـ - 1986م، (4/ 16).
4. التعريفات الفقهية، البركتي: المؤلف: محمد عميم الإحسان المجددي البركتي،الناشر: دار الكتب العلمية (إعادة صف للطبعة القديمة في باكستان 1407هـ - 1986م)، الطبعة: الأولى، 1424هـ - 2003م، (ص: 231).
5. تهذيب اللغة المؤلف: محمد بن أحمد بن الأزهري الهروي، أبو منصور (المتوفى: 370هـ)،المحقق: محمد عوض مرعب، الناشر: دار إحياء التراث العربي – بيروت، الطبعة: الأولى، 2001م، (9/ 156).
6. الدر المختار وحاشية ابن عابدين (رد المحتار) ، المؤلف: ابن عابدين، محمد أمين بن عمر بن عبد العزيز عابدين الدمشقي الحنفي (المتوفى: 1252هـ)،الناشر: دار الفكر-بيروت، الطبعة: الثانية، 1412هـ - 1992م (3/ 580)، (3/ 575).
7. الشرح الكبير،الدردير وحاشية الدسوقي (2/ 510). المؤلف: محمد بن أحمد بن عرفة الدسوقي المالكي (المتوفى: 1230هـ)الناشر: دار الفكر.
8. صحيح البخاري ، الكتاب: الجامع الصحيح المختصر،المؤلف : محمد بن إسماعيل أبو عبدالله البخاري الجعفي، الناشر : دار ابن كثير ، اليمامة – بيروت، الطبعة الثالثة ، 1407 – 1987م، (صحيح البخاري (1/ 30).
9. صحيح مسلم، المؤلف : مسلم بن الحجاج أبو الحسين القشيري النيسابوري، الناشر : دار إحياء التراث العربي – بيروت، تحقيق : محمد فؤاد عبد الباقي، (2/ 886)، (3/ 1338).
10. فتح القدير، ابن الهمام (4/ 378). المؤلف: كمال الدين محمد بن عبد الواحد السيواسي المعروف بابن الهمام (المتوفى: 861هـ)، الناشر: دار الفكر، الطبعة: بدون طبعة وبدون تاريخ.
11. فقه السنة (2/ 175). المؤلف: سيد سابق (المتوفى: 1420هـ)، الناشر: دار الكتاب العربي، بيروت – لبنان، الطبعة: الثالثة، 1397 هـ - 1977م.
12. الفواكه الدواني على رسالة ابن أبي زيد القيرواني (2/ 68). المؤلف: أحمد بن غانم (أو غنيم) بن سالم ابن مهنا، شهاب الدين النفراوي الأزهري المالكي (المتوفى: 1126هـ)الناشر: دار الفكرالطبعة، تاريخ النشر: 1415هـ - 1995م. (3/ 987).

13. المبسوط للسرخسي ، المؤلف: محمد بن أحمد بن أبي سهل شمس الأئمة السرخسي (المتوفى: 483هـ)، الناشر: دار المعرفة – بيروت، تاريخ النشر: 1414هـ - 1993م، (5/ 181).
14. المحلى بالآثار المؤلف: أبو محمد علي بن أحمد بن سعيد بن حزم الأندلسي القرطبي الظاهري (المتوفى: 456هـ)، الناشر: دار الفكر – بيروت، (9/ 228)..
15. مدنی قانون: د (۱۱۷- ۱۳۰) مادی پوری، لومړی ټوک، په رسمي جريده کې دخپرېدو نېټه ۱۳۵۵/۱۰/۱۵ش، پرلپسې گڼه (۳۵۳).
16. مراتب الإجماع ، المؤلف : أبو محمد علي بن أحمد بن سعيد بن حزم الأندلسي القرطبي الظاهري (المتوفى : 456هـ)، الناشر: دار الكتب العلمية – بيروت. (ص:۷۹).
17. المغني، المؤلف: أبو محمد موفق الدين عبد الله بن أحمد بن محمد بن قدامة الجماعيلي المقدسي ثم الدمشقي الحنبلي، الشهير بابن قدامة المقدسي (المتوفى: 620هـ)، الناشر: مكتبة القاهرة، تاريخ النشر: 1388هـ - 1968م (6/ 115)،(8/199).
18. النفقة الواجبة على الزوج والإجراءات القضائية المتعلقة بها، نزار، رسالة ماجستير من كلية الشريعة، جامعة الخليل. (ص: 174)، (ص 242)، (253)، (341)، (368).